

wijzingen van den geneesheer de lichamelijke opvoeding zóó te individualiseeren, dat slechts nut en geen schade wordt teweeggebracht. Het is mijn overtuiging, dat een goede lichamelijke opvoeding te groote beteekenis heeft voor de volksgezondheid, dan dat men daartegenover rekening mag houden met gevoeligheden van de zijde der geneeskundigen.

Loosduinen,
2 November 1921.

H. A. N. VECHTMANN,
*Leeraar aan de kweekschool voor gymnastiek
en heilgymnastiek te 's-Gravenhage.*

MALARIA EN BEHANDELING DER HARDNEKKIGE GEVOLGEN.

Een enkele opmerking naar aanleiding van bovengenoemd artikel door KRAMER. Ook in het Burgerziekenhuis wordt reeds gedurende enkele jaren van de gecombineerde chinine-neosalvarsaanbehandeling gebruik gemaakt. Evenals in Rotterdam zijn wij over de resultaten tevreden. Om eerlijk te zijn tegenover het chinine moet ik vermelden, dat ik tot nu toe tevergeefs naar een patiënt zocht, bij wien chinine of zijn derivaten, *mits goed verdragen*, in den steek lieten. Dit geldt voor vele lijders aan malaria tropica of tertiana en enkele aan quartana, waarvan verscheidenen bij ons vermoedelijk uit dezelfde bron stammen als die, welke KRAMER beschreef. Ik vraag mij af, of de doseering van chinine hier ook een rol kan spelen. Ik ben langzamerhand er toe gekomen in hardnekkige gevallen ongeveer 10 dagen lang onafgebroken 1 à 1½ gram meestal hydrochl. chin. per dag te geven, in poeders van ½ gram, onafhankelijk van den koortsaanval. Eerst dan begin ik de intermitterende behandeling.

Reeds vroeger wees ik er op, dat men ook voor malarialijders afkomstig van „boven het IJ” zich er over kan verheugen het neosalvarsaan achter de hand te hebben. Dit bleek mij dezer dagen nog eens duidelijk.

Een 40-jarig goed gebouwde man, bij wien behalve de verschijnselen van malaria tertiana geen organische afwijkingen werden gevonden, krijgt na gebruik van 3 gr. hydrochl. chin. (iedereen dag 's ochtends en 's avonds 1 poeder van ½ gr.) plotseling een volledige amaurosis. De man maakt geen misbruik van alcohol of tabak. Spoedig daarop kon hij alleen wazig zien, wat eveneens verbeterde. Er bleef evenwel gedurende enkele dagen een linkszijdige hemianopsie, terwijl er 7 dagen na het gebruik van de poeders nog beiderzijds symmetrisch een sectorvormig scotoom links boven in het gezichtsveld aanwezig was en de gezichtscherppte voor ieder oog $\frac{5}{15}$ bedroeg. Men zal het hier allicht niet nog eens met andere verbindingen of derivaten probeeren.

Dat het neosalvarsaan in soorgelijke gevallen voorzichtig toegepast ons afdoende helpt, wil ik hier nog eens uitdrukkelijk vaststellen tegenover hen, die van zijn werking op malaria weinig gelooven, omdat hun voorbeelden bekend zijn van lueslijders, die een salvarsaankuur doormaakten en toch steeds aanvallen van malaria kregen. Het is ook uit de literatuur wel bekend, dat syphilis op malaria zeer ongunstigen invloed uitoefent. Ik zag dan ook bij dergelijke patiënten, zoowel na behandeling met neosalvarsaan als met chinine, spoedig recidieven ontstaan.

Amsterdam, 5 November 1921.

A. NIEUWENHUIJSE.

ONGEWONE HOUDING VAN HET KIND EN VAN DEN VERLOSKUNDIGE.

LEIGNES BAKHOVEN (zie vorig nummer, bldz. 2301) mag van geluk spreken, dat hij zijn kraamvrouw haar rode spruit nog levend heeft kunnen aanbieden. Bij het lezen van zijn mededeeling heb ik mij afgevraagd, waarom hij toch in vredesnaam zoo lang gewacht heeft met ingrijpen. Volkomen ontsluiting, aflopend bruin vruchtwater, een voet en hoofd samen ingedaald, zonder verdere verschijnselen van tweelingen, zijn er nog meer dingen noodig voor de aanwijzing tot kunstmatige verlossing? Is men van de diagnose niet geheel zeker, dan wacht men toch, vooral als men iets buitengewoons vermoed, niet eerst een uurtje af! In dien tijd kan alles mooi vastlopen, de baarmoeder zonder vruchtwater trekt zich steeds vaster om het kind samen, alle omstandigheden voor een eventueeler

ingreep worden ongunstiger. LEIGNES BAKHOVEN vond bij zijn eerste onderzoek naast den ingedaalden voet reeds een deel, „dat geheel den indruk maakte een hoofd te zijn”. Dan ware het toch waarschijnlijk gemakkelijk geweest, door onderzoek met de heele of halve hand bij deze multipara dien indruk te versterken. En eenmaal de inderdaad ongewone *ligging* van het kind vastgesteld, ware de houding van de verloskundige spoedig bepaald: omdat hoofd en voet tevergeefs trachten tezamen het baringskanaal te doorloopen, terstond het hier ongewenschte hoofd terug in den fundus en aan den voet het kind uitgehaald. Of dit nu bij een X-para in narcose moet geschieden of daar wel buiten kan, blijve aan de plaatselijke omstandigheden overgelaten.

Noordbroek, 6 November 1921.

N. A. SCHEERS.

BRIEFWISSELING.

SEPTEMBERCURSUS KANKERVRAAGSTUK.

Evenals verleden jaar hebben wij getracht de voordrachten op den Septembercursus van de faculteit der geneeskunde der universiteit van Amsterdam in één nummer van ons *Tijdschrift* te vereenigen, teneinde al onze lezers van het in dien cursus verhandelde te doen genieten. Wij zijn daarin dit jaar al weer eenigszins beter geslaagd dan verleden jaar, zoodat wij thans in staat zijn in dit nummer onzen lezers een elftal voordrachten op het gebied van het kankervraagstuk aan te bieden. Naar onze meening vormen deze voordrachten een zeer belangrijk en leerzaam geheel, zoodat een woord van dank aan hen, die ons hun voordracht hebben willen afstaan, hier geenszins misplaatst is.

Redactie.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

JAPAN. — Bestrijding van geslachtsziekten en kwakzalverij.

Ook Japan heeft zijn vereeniging tot bestrijding van geslachtsziekten, welke een orgaan bezit en allerlei vlugschriften uitgeeft, terwijl zij in verschillende plaatsen voordrachten organiseert.

De kwakzalverij is, volgens *The Japan Medical World*, in de laatste jaren begunstigd door de duurte, welke de menschen wêrhoude van het inroepen van regelmatige geneeskundige hulp. Maar aan de kwakzalverij wordt genoeg geld uitgegeven. Alleen aan patentmiddelen wordt per jaar een bedrag van 60 millioen Yen besteed. Het ministerie van binnenlandsche zaken heeft, met het oog hierop en op het nadeel dat de volksgezondheid ondergaat, besloten, overleg te plegen met de centrale hygiënische vereeniging, om te geraken tot maatregelen, welke verbetering kunnen brengen.

— **De geneeskundige pers.** In *The Japan Medical World* no. 5 van den eersten jaargang, vinden wij van 28 Japansche geneeskundige tijdschriften een overzicht. Onder deze „Zasshi's” zijn een aantal specialistische; ook vele, uitgegeven door plaatselijke geneeskundige vereenigingen.

Als bijzonderheden ontleenen wij aan dezen bode uit de verte, dat Japan twaalf scholen voor tandheelkunde bezit, waarvan vier op dezelfde hoogte staan als de Amerikaansche tandheelkundige scholen. Zij staan niet onder staatstoezicht. Twee geneeskundige scholen hebben een tandheelkundige afdeling; drie hebben wel een tandheelkundige kliniek, doch er wordt geen college gegeven in het vak. Er zijn thans 6409 tandartsen in Japan, tegen ruim 1000 in 1907. Dit jaar zullen weder 600 hun diploma behalen.

MADRID. — Voordrachten over tuberculose. De Junta para